

Лебедєв І. В.
доктор економічних наук, доцент
Державного вищого навчального закладу
«Одеський національний економічний університет»
м. Одеса, Україна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-323-4-15>

ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ «ЦІЛІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: УКРАЇНА»: РЕЗУЛЬТАТИ ПЕРШОГО ЕТАПУ

Підтримуючи резолюцію Генеральної Асамблеї ООН «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» [1], Україна прийняла відповідну програму дій з визначенням цільових орієнтирів на 2020, 2025 і 2030 роки» [2]. За підсумками виконання завдань першого етапу Програми Цілей Сталого Розвитку на 2016–2021 роки Україна досягла прогресу у виконанні 15-ти з 17-ти цілей та посіла 36-е місце у глобальному рейтингу [3].

У виконанні завдань із досягнення цілі 1 «Подолання бідності» досягнуто зменшення з 2,4% до 1,2% частки осіб, добове споживання яких є нижчим за 5,05 міжнародних доларів за ПКС. Однак у цілому народ України все ще залишається бідним: частка населення із середньодушовими грошовими доходами, нижчими за прожитковий мінімум, у 2016–2021 роках перевищувала 43%. Споживчі сукупні витрати домогосподарств у складали у середньому 90,8% від сукупних витрат, а частка витрат на послуги відпочинку і культури – лише 1,6% [4].

У виконанні завдань з цілі 3 «Міцне здоров'я і благополуччя» результати також поки скромні. В наслідок невдалих реформ і недостатнього фінансування кількість лікарняних ліжок неухильно скорочується, обсяг безкоштовних медичних послуг населенню зведений майже до мінімуму, частка витрат домогосподарств у загальних витратах на охорону здоров'я становить близько 50%. Через бідність майже 70% хворих займаються самолікуванням, не звертаючись за медичною допомогою, близько 40% населених пунктів не забезпечені послугами швидкої медичної допомоги. Україна посідає одне з перших місць у Європі за такими соціально небезпечними

захворюваннями, як COVID-19, туберкульоз, ВІЛ, серцево-судинні, психічні. В результаті середня тривалість життя в Україні у 2021 році складала 71,6 року (113 місце у світі) [3].

Важливе значення для життєдіяльності людей має належне функціонування систем водопостачання та водовідведення, на що спрямована ціль 6 «Чиста вода та належні санітарні умови». З 12 завдань, поставлених на 2020 рік, виконано 4. Зокрема, частка сільського населення, яке має доступ до централізованого водопостачання, збільшилася до 26%. Однак за другими показниками поліпшення не спостерігається: якість проб питної води, що не відповідають стандарту за мікробіологічними показниками, збільшилася з 5,4% до 8,6%; а частка сільського населення, яке має доступ до централізованих систем водовідведення, хоча трохи збільшилася, але все ще складає лише 3,4%.

Вирішальне значення для досягнення сталого соціально-економічного розвитку має виконання цілі 8 «Гідна праця та економічне зростання». У 2016-2021 роках ВВП у фактичних цінах у розрахунку на одну особу складав у середньому 79,8 тис. грн. (приблизно 3 650 доларів США.), що у 3 рази менше, ніж у середньому в світі, і майже в десять разів менше, ніж у країнах ЄС [5].

Індекс середньомісячного реального наявного доходу у розрахунку на одну особу зростав у середньому на 3,3% на рік і складав у 2021 році 6858 грн.

При цьому рівень безробіття збільшився до 9,9% від загальної кількості робочої сили і перевищив соціально небезпечний рівень (7%). У цілому за глобальним рейтингом 2021 року за виконанням завдань цілі 8 Україна знаходиться на 111 місці.

Просування у досягненні цілі 10 «Скорочення нерівності» є своєрідним мірилом співвідношення між економічною ефективністю та соціальною результативністю. Світовий досвід свідчить, що відсутність справедливості у розподілі результатів економічної діяльності має більш негативні наслідки для сталого розвитку суспільства, ніж економічний спад. Серед завдань, які вимірюють результати по цілі 10, вдалось досягти прогресу лише в підвищенні середнього розміру заробітної плати та пенсій. Коефіцієнт Джини коливався у межах 24–26%, що значно менше, ніж у країнах-членах ЄС. Однак на думку багатьох дослідників, реальний коефіцієнт Джині в Україні значно вищий за офіційний показник внаслідок високого рівня «тінізації» економіки і недосконалості методології досліджень найбагатших верств

населення. Держава має забезпечити усім громадянам доступність соціально значущих послуг: охорону здоров'я (включаючи не тільки медичні послуги, а й рекреацію та відпочинок), безпечне середовище, чисте повітря та якісну питну воду, отримання освіти і кваліфікації, зайнятість та безпеку (особистості та власності) тощо [6, с. 154].

У просуванні до досягнення мети 11 «Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості та екологічної стійкості міст та населених пунктів» позитивна динаміка мала місце за 8 індикаторами з 10, у тому числі за тими, що мають соціальне значення: площа природно-заповідного фонду збільшилася на 14%, довжина автомобільних доріг з твердим покриттям – на 3%. Поряд з тим збільшується забруднення побутовим сміттям заповідних територій і прибережних захисних смуг і заплав річок Дунай, Дністер і Прут, що викликає невдоволення сусідніх країн.

Реалізація цілі 12 «Відповідальне споживання та виробництво» спрямована на зменшення використання природних ресурсів і відходів виробництва і споживання, зменшення антропогенного навантаження на довкілля. Це сприятиме реалізації найважливішого принципу сталого розвитку – задоволення потреб нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Результати виконання Україною завдань цієї цілі поки що недостатні: з 6-ти індикаторів, що вимірюють прогрес у досягненні цілі 12, за 3-ма індикаторами спостерігається позитивна динаміка, за 2-ома індикаторами – негативна [3]. Відбувається виснажливе використання земельних, лісових і водних ресурсів, що спричиняє незворотні втрати природних ресурсів та біологічного різноманіття.

Висновки. Реалізація Програми «Цілі сталого розвитку: Україна» має призвести до значних змін в економіці, соціальній сфері, навколишньому середовищі, сприятиме підвищенню рівня життя населення. Відзначивши певні позитивні результати, маємо сказати, що існує висока ймовірність недосягнення повною мірою поставлених завдань до 2030 р. Соціально-економічне становище в Україні ще до 2021 року набуло кризового характеру, що посилено жахливими подіями сьогодення. Після переможного, як ми бажаємо, завершення військових дій та повернення до мирного життя, з метою досягнення сталого соціально-економічного розвитку пропонуємо здійснити такі заходи:

– на макроекономічному рівні – підвищити темпи економічного розвитку, посилити соціальне спрямування економічної моделі та

покращити співвідношення між економічною ефективністю та соціальною результативністю;

– прагнути до соціальної справедливості у сфері розподілу економічних результатів, подолання надмірної економічної нерівності, формування раціональної моделі споживання, зменшення марно-тратного та престижного над споживання;

– домагатися розробки та реалізації комплексних програм активізації людського розвитку через надання доступних соціальних послуг (освітніх, медичних, культурних, фізкультурно-оздоровчих), збереження здорового природного середовища, дотримання прав і свобод людини;

– утверджувати здоровий спосіб життя, заснований на традиційних цінностях, принципах духовності та моралі, справедливості, солідарності;

– відновити та зміцнювати систему тристороннього соціального партнерства на принципах солідарної соціальної відповідальності головних суб'єктів соціуму: держави, організацій роботодавців, профспілок та інших інститутів громадянського суспільства.

Література:

1. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Резолюція прийнята Генеральною Асамблеєю 25 вересня 2015 року. URL: <http://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda>

2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». 2017. URL: <https://bit.ly/3e7iz0u>

3. Державна служба статистики України, 2022. Цілі сталого розвитку: Україна. 2021. Моніторинговий звіт. URL: http://ukrstat.gov.ua/csr_present/2020/ukr/st_rozv/publ/SDGs%20Ukraine%202021%20Monitoring%20Report%20ukr.pdf

4. Державна служба статистики України, 2021. Структура сукупних витрат домогосподарств (2010-2020). URL: <http://ukrstat.gov.ua>

5. European Commission. URL: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

6. Економічна ефективність vs соціальна справедливість: пріоритети розвитку України на етапі подолання кризи : кол. моногр. Київ. 2019. 350 с.